

*E - PORADNIK
POWIATU OPATOWSKIEGO*

**Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – wybrane
zagadnienia**

*Poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Opatowskiego*

Publikacja bezpłatna.

Praca zbiorowa

Autorzy:

Katarzyna Turbiarz – radca prawny, mediator

Katarzyna Markiewicz – radca prawny, doradca obywatelski

Wydawca:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego z siedzibą w Opatowie

ul. Bronisława Ostrowskiego ps. Cichy 1

27 – 500 Opatów

Tel. (15) 868 – 20 – 87

fax. (15) 868 – 20 - 87

e-mail: lgdopatow@o2.pl

<http://www.lgdopatow.pl>

WPROWADZENIE – NIEODPŁATNE PORADY PRAWNE, EDUKACJA PRAWNA

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz edukacja prawna świadczone są zgodnie z ustawą z dnia 05 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2020.2232 tj. z dnia 14 grudnia 2020 roku).

Miejsce i godziny świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Opatowskim:

<u>Opatów Punkt nr 1</u> <u>Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, nieodpłatna mediacja</u>	<u>Ożarów Punkt nr 2</u> <u>Nieodpłatna pomoc prawna</u>
ul. Sienkiewicza 17	ul. Stodolna 1
Dane do kontaktu: 1.Nr telefonu: 15 868-47-12 lub 797 – 994 – 712 , 2.Adres e-mail: <i>asystent@opatow.pl</i> , 3.E-PUAP: - adres skrzynki: /itob624a04/Skrytka ESP lub należy wpisać na stronie epuap.gov.pl w pozycji nazwa adresata podmiot „Powiat Opatowski”, 4.Bezpośrednia rejestracja z możliwości wskazania konkretnego terminu za pomocą strony Ministerstwa Sprawiedliwości https://np.ms.gov.pl/	Dane do kontaktu: 1.Nr telefonu: 15 868-47-12 lub 797 – 994 – 712 , 2.Adres e-mail: <i>asystent@opatow.pl</i> , 3.E-PUAP: - adres skrzynki: /itob624a04/Skrytka ESP lub należy wpisać na stronie epuap.gov.pl w pozycji nazwa adresata podmiot „Powiat Opatowski”, 4.Bezpośrednia rejestracja z możliwości wskazania konkretnego terminu za pomocą strony Ministerstwa Sprawiedliwości https://np.ms.gov.pl/
Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego Katarzyna Turbiarz – radca prawny, mediator - dyżur zgodnie z harmonogramem, Szymon Heba – radca prawny, doradca obywatelski, mediator - dyżur zgodnie z harmonogramem,	Starostwo Powiatowe w Opatowie: Ewelina Bielak – adwokat, Jolanta Kotkowska – adwokat, Juliusz Ginter – radca prawny, Dyżury zgodnie z harmonogramem.
Poniedziałek: 7:30 – 11:30 NPP i M. Wtorek: 7:30 – 11:30 NPP i M. Środa: 7:30 – 11:30 NPP i M. Czwartek: 7:30 – 11:30 NPP i M. Piątek: 7:30 – 12:30 NPO.	Poniedziałek: 9:00 – 13:00 Wtorek: 7:30 – 11:30 Środa: 9:00 – 13:00 Czwartek: 9:00 – 13:00 Piątek: 9:00 – 13:00

NA JAKĄ POMOC MOŻE LICZYĆ OSOBA UPRAWNIONA

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- Poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, sądowym, administracyjnym lub sądownoadministracyjnym;
- Wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego;
- Przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym;
- Sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań;
- Nieodpłatną mediację.

Uwaga!!!

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje spraw związanych:

- z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowania do rozpoczęcia tej działalności.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu

problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego,

- nieodpłatną mediację.

KTO MOŻE SKORZYSTAĆ Z NIEODPŁATNEJ POMOC PRAWNEJ

KAŻDY, kto znajduje się w sytuacji, w której nie może ponieść kosztów odpłatnej pomocy i złoży takie oświadczenie w punkcie, w którym świadczona jest nieodpłatna pomoc, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie lub nieodpłatna mediacja.

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

Oświadczenie, przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Administratorem danych osobowych zawartych w oświadczeniu, jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego starosta przechowuje oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone.

Nieodpłatna pomoc prawna przysługuje także osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą (osoba samozatrudniona) niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku. Nieodpłatna pomoc prawna dla samozatrudnionych przedsiębiorców ma charakter pomocy de minimis.

INNE ISTOTNE INFORMACJE

Porady prawne udzielane są w ramach osobistej wizyty osoby uprawnionej w punkcie nieodpłatnego poradnictwa prawnego. Osoby, które ze względu na niepełnosprawność ruchową lub inne trudności nie są w stanie stawić się osobiście w punkcie porad prawnych pomoc prawna świadczona jest poza siedzibą punktu lub z wykorzystaniem środków komunikowania się na odległość po uprzednim zgłoszeniu w/w faktu pod wskazanym wyżej numerem telefonu oraz złożeniu stosownego oświadczenia.

EDUKACJA PRAWNA

Edukacja prawna stanowi ustawiczny proces prowadzony wobec obywateli bez względu na wiek. W ramach realizacji zadania z zakresu edukacji prawnej prowadzone są zajęcia dla uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych mające na celu zwiększenie świadomości w zakresie podstawowych praw i obowiązków, profilaktyki oraz zwalczania przestępstw oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Celem edukacji prawnej dzieci i młodzieży jest zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu. W ramach edukacji prawnej prowadzone są wykłady teoretyczne jak również szereg zajęć o charakterze praktycznym.

W ramach nieodpłatnej pomocy prawnej jak również nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jednym z pojawiających się zagadnień jest przemoc w rodzinie i działania pozwalające jej zapobiegać i przeciwdziałać.

Kwestie związane z przemocą w rodzinie i sposobami rozwiązywania wskazanego problemu uregulowane zostały w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021.1249 tekst jednolity z dnia 09 lipca 2021 roku). Już sama preambuła wskazanej ustawy stanowi, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka tj. prawo do życia, zdrowia, godności osobistej. Ustawa nakłada na organy władzy publicznej obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania, poszanowania praw i wolności jak również podjęcia działań w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jak wynika z cytowanej ustawy przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących) w szczególności:

- narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia,
- naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

RODZAJE PRZEMOCY

PRZEMOC FIZYCZNA – przejawia się naruszeniem nietykalności cielesnej drugiego człowieka w formie bicia, szarpania, popychania. Zazwyczaj pozostawia widoczne na ciele ślady.

PRZEMOC PSYCHICZNA (EMOCJONALNA) – stanowi zachowanie narażające drugą osobę na poniżające, upokarzające, szkodliwe działanie. Działanie to ma na celu głównie obniżenie poczucia własnej wartości drugiej osoby. Przemoc ta nie pozostawia żadnych fizycznych śladów. Może przejawiać się groźbami, zastraszaniem, upokarzaniem i poniżaniem oraz manipulowaniem.

PRZEMOC EKONOMICZNA (GOSPODARCZA) – zazwyczaj przejawia się w wykorzystywaniu przez sprawcę przemocy dóbr majątkowych (głównie pieniędzy) jako środków uzależnienia innej osoby względem siebie.

FORMY POMOCY NALEŻNE OSOBIE DOTKNIĘTEJ PRZEMOCĄ

Zgodnie z obowiązującymi przepisami osobie dotkniętej przemocą w rodzinie należy się:

- poradnictwo medyczne, prawne, psychologiczne, zawodowe, rodzinne i socjologiczne,
- wsparcie i interwencja kryzysowa,
- zapewnienie pomocy w uzyskaniu lokalu mieszkalnego osobie która nie ma tytułu do lokalu mieszkalnego zamieszkującej wraz ze sprawcą przemocy domowej,
- badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,

- zapewnienie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- ochrona przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej.

WŁAŚCIWE ORGANY

Zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.

GMINA:

- opracowuje i realizuje gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie a także ochronę ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzi poradnictwo i interwencję poprzez działania edukacyjne,
- zapewnia miejsca w specjalistycznych ośrodkach dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- tworzy zespoły interdyscyplinarne.

POWIAT:

- opracowuje i realizuje powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie a także ochronę ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowuje i realizuje programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnieniu miejsca w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,

- zapewnieniu osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

WOJEWÓDZTWO:

- opracowuje i realizuje wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- organizuje szkolenia dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- opracowuje ramowe programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowe programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- inspiruje nowe rozwiązania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

ADMINISTRACJA RZĄDOWA:

- tworzy i prowadzi specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowuje i realizuje programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

NIEBIESKA KARTA

Art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty".

Procedura ta nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura „Niebieskiej karty” obejmuje:

- ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

WSZCZĘCIE PROCEDURY NIEBIESKIEJ KARTY

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Jest to tzw. formularz A.

Druga część formularza tj. formularz B wypełniany jest przez osobę dotkniętą przemocą w rodzinie. Formularz ten nie jest udostępniany osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie.

Formularz po uzupełnieniu przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego niezwłocznie jednakże nie później niż w terminie 3 dni od dnia jego otrzymania przekazywany jest do zespołu interdyscyplinarnego bądź do grupy roboczej. Analiza sytuacji rodziny odbywa się na posiedzeniu zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności osoby co do której istnieje prawdopodobieństwo że jest ofiarą przemocy w rodzinie. Podczas tego posiedzenia wypełniany jest formularz C.

Ważne! Osoby małoletnie nie biorą udziału w posiedzeniu w/w organów.

Procedura „Niebieskiej Karty” pozwala na zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie wsparcia specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, pedagogicznego), udzielenia informacji o dostępnych formach pomocy, schronienia w placówkach przeznaczonych dla osób dotkniętych przemocą.

Nadto procedura ta pozwala również na udzielenie pomocy osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie poprzez podjęcie rozmów w zakresie konsekwencji dalszego stosowania przemocy, poinformowania o możliwości podjęcia terapii.

Wszystkie działania dokonywane w ramach procedury „Niebieskiej Karty” są dokumentowane.

Uprawnienia w zakresie czynności podejmowanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty” posiadają zespoły interdyscyplinarne oraz grupy robocze, placówki oświaty oraz Policja.

KTO MOŻE ZAŁOŻYĆ NIEBIESKĄ KARTE

Procedurę „Niebieskiej Karty” może wszcząć Policja, pracownicy pomocy społecznej, ratownicy medyczni.

ZAKOŃCZENIE PROCEDURY NIEBIESKIEJ KARTY

Zakończenie procedury „Niebieskiej Karty” następuje gdy:

- ustała przemoc w rodzinie i istnieje uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie,
- zrealizowano indywidualny planu pomocy,
- rozstrzygnięto o braku zasadności podejmowania działań.

Czynności w zakresie zakończenia procedury są dokumentowane w formie protokołu.

ZOBOWIĄZANIE OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC W RODZINIE DO OPUSZCZENIA MIESZKANIA

W sytuacji gdy członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd, obowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Właściwym do rozpoznania w/w wniosku jest Sąd Rejonowy. Sprawa rozpoznawana jest w trybie nieprocesowym. Postępowanie jest wolne od opłat. Osoba uprawniona nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych oznacza to, że osoba dotknięta przemocą w rodzinie w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia jest zwolniona z kosztów sądowych (art. 96 ust. 1 pkt 15 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Zgodnie z art. 560⁵ kpc postanowienie w sprawie winno być wydane w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia wniosku.

W postanowieniu o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia Sąd wskazuje obszar lub odległość od

wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.

Postanowienie o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia **jest skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia**. Sąd może je zmienić lub uchylić w razie zmiany okoliczności, nawet gdy jest prawomocne.

WYBRANE PRZEPISY KARNE DOTYCZĄCE STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Na samym wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 304 kpk każda osoba posiadająca wiedzę w zakresie popełnienia przestępstwa posiada społeczny obowiązek zawiadomienia o tym fakcie organy ścigania tj. Prokuraturę lub Policję.

Zawiadomienie można złożyć ustnie do protokołu lub pisemnie.

Kodeks karny zawiera penalizację kilku przestępstwa dotyczących lub związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie.

Art. 190 kk – groźby karalne

Zgodnie w w/w przepisem:

§ 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przedmiotem ochrony przytoczonego przepisu jest wolność człowieka rozumiana jako wolność od strachu, obawy przed popełnieniem przestępstwa na szkodę zagrożonego lub jego najbliższych.

Art. 207 kk – znęcanie

Zgodnie z powołanym przepisem:

§ 1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Znęcanie fizyczne o którym mowa w przepisie może dotyczyć bicia, szarpania, rzucania przedmiotami, głodzeniu, odmawianiu pożywienia czy napojów, zmuszaniu do przebywania na zimnie, poleceniu wykonywania upokarzających czynności, wyrzucaniu z domu, wryrywaniu włosów, przypalaniu papierosem.

Znęcanie psychiczne może przybierać formy lżenia, wyszydzania, upokarzania, znieważania, straszenia, gróźb bezprawnych, sprowadzania do mieszkania osób nieakceptowanych przez domowników.

PRZEMOC W RODZINIE – GDZIE SZUKAĆ POMOCY

Ofiary przemocy w rodzinie mogą szukać pomocy zarówno w swoich środowiskach zamieszkania tj. na Policji, w gminnych komisjach rozwiązywania problemów alkoholowych, opiece społecznej.

Nadto istnieje ogólnopolski Telefon dla ofiar Pomocy w Rodzinie, który jest bezpłatny: 800 -120 – 002. Dyżury pełnione są przez całą dobę.

W ramach tego telefonu uzyskać można zarówno pomoc psychologiczną jak i prawną.

Istnieje również możliwość skorzystania z pomocy za pośrednictwem poczty elektronicznej pod adresem: niebieskalinia@niebieskalinia.info.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie mogą także otrzymać wsparcie w specjalistycznych ośrodkach. Ośrodki te zapewniają nie tylko schronienie ale również wsparcie psychologiczne i prawne.

Z pomocy ośrodka specjalistycznego skorzystać można w każdym momencie a pomoc ta jest całkowicie bezpłatna.

Na terenie Województwa Świętokrzyskiego funkcjonuje Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie ul. Wesoła 51, 25-363 Kielce tel. 41 368 – 18 – 67.